

דינמיקה שמעצבת מחדש את העולם: 5 נקודות למחשבה על החרם על וואווי

החרם על ענקית המחשוב הסינית שם את המתיחות בין סין וארה"ב בכותרות בשבועות האחרונים; לפני שאתם ממהרים לחלק את העולם לטובים ורעים כדאי לקרוא מה יש לליאור טבנסקי לספר לכם

ליאור טבנסקי | 10.06.2019 | 14:48

האיסור על אמריקאים לספק רכיבים ותוכנה ליצרניות ציוד התקשורת הסיניות ZTE ו-Huawei יצר לא מעט כותרות. האם לא נוכל יותר לקנות מכשירים ניידים מרשימים וזולים? האם נתגבר על הריגול הסיטונאי הסיני? הסיפור המלא מורכב הרבה יותר וחיוני להבנת החדשות האחרונות.

ארה"ב משחקת שחמט עולמי, אבל סין כבר עברה לגו

השיח האסטרטגי בארצות הברית תמיד נסוב סביב ההגמוניה האמריקאית. אחרי הקיפאון בצמיחת יפן והתפרקות ברית המועצות, סין נותרה המעצמה היחידה שיכולה להוביל את העולם עם עוצמתה הכלכלית והפוליטית. החשש התיאורטי מתממש: סין הקומוניסטית הצליחה לפתח את החברה, הכלכלה והצבא. היא מפגינה עוצמה צבאית ופוליטית במצרי טיוואן, באיים הזעירים בים דרום סין ובחלל.

סין משיגה עוצמה בינלאומית מהשקעות באסיה, אפריקה ואירופה - מה שמכונה תכנית "החגורה והדרך". סין אף רתמה את מהפכות המחשב, הסייבר והבינה המלאכותית לטובתה - כולל ריגול סייבר מקיף במערב לטובת השגת יתרון כלכלי לחברות בסין.

לכללה ופוליטיקה: תמחקו את מה שידעתם

סין הפריכה שתי הנחות מקודשות: הראשונה היא שפיתוח כלכלי יעיל תלוי בפוליטיקה ליברלית רב-מפלגתית. העולם עד לניסוי מרתק - הודו הדמוקרטית וסין החד-מפלגתית היו ברמת פיתוח זהה בשנות ה-80. מאז, סין הקומוניסטית חילצה מאות מיליונים אזרחים מעוני משפיל, הישג חסר תקדים בהיסטוריה האנושית. למרות נזקים כמו הרס הטבע, זיהום והעברת אוכלוסיות, הפיתוח בסין גלוי לעיני מיליארד ומאתיים מיליון מתושביה ובולט מול מצב ההודים. העושר הסיני בולט בכל מקום - בבטיקי היוקרה באירופה, בקפיצת ערך בתי המגורים מקנדה ועד אוסטרליה, וגם ברכישות סטארט אפים בישראל.

בתכנית החומש האחרונה, סין קופצת מדרגה. לא עוד ייצור זול בשביל חברות זרות - סין פועלת להפוך למעצמת חדשנות שתמציא, תפתח ותייצר בתוך המדינה את המוצרים הבאים. כבר היום, חברות סיניות עצמאיות מפתחות ומייצרות מוצרים ושירותים דיגיטליים שזוכים לביקוש גם במערב. מודלים כלכליים חדשים, כמו WeChat או Xiaomi, הוכיחו חדשנות עסקית, לא רק יכולת לספק מוצר זול יותר.

האינטרנט יביא דמוקרטיה? תחשבו טוב

ההנחה המקודשת השניה שסין הפריכה היא שהאינטרנט יגרום לעמים המדוכאים לדרוש חופש, להתארגן ולמרוד עד שכולם יכוננו מדינות במבנה הפוליטי האמריקאי. סין בנתה מענה פוליטי-משטרתית-טכנולוגי לשליטה בשיח ברשת, ובכך ביצרה את המשטר הקומוניסטי. במקביל, הממשלה הקומוניסטית בכל הדרגים שיפרה את ביצועיה, קידמה אנשים מקצועיים ונאבקה בשחיתות מושרשת. לראיה סקרי עמדות הציבור: אזרחי סין סומכים על השלטון שלרוב יעשה את הדבר הנכון.

לעומת זאת, בארה"ב רוב האזרחים אינם סומכים על מוסדות התקשורת החופשית, בתי המשפט העצמאיים והממשלה הנבחרת. הממצא אינו חדש: זה כשלושה עשורים שאמון הציבור במוסדות בכל הדמוקרטיות מצוי בנסיגה. קריסת האמון בבתי המשפט בישראל נובעת מסיבות ייחודיות, אך מצטרפת למגמה הברורה.

ערים חכמות: סיוט דיסטופי או שירות לאזרח?

התקשורת האמריקאית תוקפת ללא הרף את מה שהיא מכנה "Social Control System" לדירוג האזרחים בסין. המידע ממיליוני מצלמות, עקבות דיגיטליים ועסקאות נאסף לשימוש בינה מלאכותית מתקדמת. אם הכול יעבוד לפי התכניות, כל אזרח "יזכה" לדירוג והכוונה, וכל מי שתתנהג לא כראוי לא תוכל להסתתר, ותיענש במגוון דרכים: מחיר האשראי, סיכויי העסקה מקצועית, הגבלת חופש התנועה ועוד.

אכן קל לצייר זאת כדיקטטורה מדכאת. אבל מבחינת סין מדובר במה שכינינו בעבר e-Government לשיפור השירות לאזרחים. על פי מחקרנו, אותו נציג במסגרת שבוע הסייבר הלאומי בשיתוף מטה הסייבר במשרד רה"מ ומשרד החוץ (27-23 ביוני באוניברסיטת ת"א), רתימת "ערים חכמות" והבינה המלאכותית מציגות אתגר מוסרי כביר ולא טריוויאלי. מלאכת האיזון בין מגוון הערכים והצרכים החברתיים מורכבת יותר מכפי שמציגים אותה, בעולם כולו וגם בסין.

ממשל טראמפ יחריף הלחץ על סין

ממשל אובמה ירש את בעיית ריגול הסייבר הסיטוני מצד סין, ובסוף 2015 הציג הישג דיפלומטי: הסכם עם שי ששולל ריגול מדינתי למטרה כלכלית. ממשל טראמפ פועל אחרת. לאחר הטלת מכסי מגן על יבוא מסין, מניעת רכישת נכסים במערב על ידי סינים, הקשחת תקינה וההגבלות האחרונות על פעילות יצרני התקשורת - טראמפ ימשיך להגביר את הלחץ על סין, גם בדרכים שונות ומפתיעות. מקום הידיעות האחרונות הוא לא במדורי ההיי-טק. זהו חלק קטן במאבק איתנים, בו ארה"ב נלחמת על הבכורה בעולם. זו הדינמיקה שתעצב מחדש את עולמינו.

ד"ר ליאור טבנסקי הוא חוקר במרכז למחקר סייבר באוניברסיטת תל אביב

